

С.В. Свірко, д.е.н., д.держ.упр., проф.
О.В. Орел, аспірант

Державний університет «Житомирська політехніка»

Державне управління євроінтеграційним процесом та державна євроінтеграційна політика України: понятійний дискурс

Державне управління євроінтеграційним процесом в Україні на сьогодні є запорукою подальшого існування української державності, оскільки саме від швидкості досягнення кінцевого результату вказаного напрямку державного управління – вступу до ЄС – на тлі військової агресії проти України залежить майбутнє нашої країни. У публікації обґрунтовано та запропоновано під «державним управлінням євроінтеграційним процесом в Україні» розуміти напрям вітчизняного соціального управління, що полягає у цілеспрямованому організуючому впливі відповідних органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб державних підприємств, установ та організацій, громадянського суспільства України в межах їх повноважень на відповідні сфери життя нашої держави та суспільства з метою досягнення політичної, правової, економічної, соціально-культурної, суспільної інтеграції України з ЄС, що сприятиме подальшому розвитку нашої країни та забезпеченню державності в ній. Функціональне наповнення цього напрямку державного управління (на тлі загальних: планування / прогнозування, організація, мотивація, контроль) запропоновано представити у вигляді такого набору спеціальних функцій та завдань: інтеграційна (завдання – забезпечення наближення та злиття основ нашої країни в сфері політики, права, економіки, соціально-культурній сфері на макро-, мезо- та мікрорівнях з основами функціонування ЄС); безпекова (забезпечення національної безпеки через сукупність заходів у межах європейської інтеграції, зокрема допомогу ЄС); державницька (забезпечення існування інституту держави в Україні через результат євроінтеграції – входження України до ЄС). На розвиток теоретичних позицій державного управління євроінтеграційним процесом в Україні запропоновано під державною євроінтеграційною політикою України розуміти розроблений та сформований органами державної влади, місцевого самоврядування та апаратом управління державних підприємств, установ та організацій України за участі громадянського суспільства план дій до реалізації державою та суспільством в часі та просторі на досягнення політичної, правової, економічної, соціально-культурної, суспільної інтеграції України з ЄС з метою забезпечення державності в нашій країні та подальшого її розвитку. Запропоновано в межах державної євроінтеграційної політики виокремлювати такі ознаки та види політики: за масштабом охоплення; за сферою впливу; за періодом охоплення. Умотивовано, що на тлі традиційних принципів державної політики загалом у сфері євроінтеграції України доцільно виокремити такі специфічні принципи: безпековості, пріоритетності та незворотності.

Ключові слова: державне управління євроінтеграційним процесом; державна євроінтеграційна політика; функції; завдання; принципи.

Актуальність теми. Сьогодні Україна стоїть на порозі Європейського Союзу в очікуванні остаточних доленосних кроків щодо вступу до згаданої вище політико-економічної унії. Голова Комітету з питань інтеграції України до ЄС Іванна Клімпуш-Цинцадзе в межах публічної дискусії «Процес вступу України до ЄС: як рухатися ефективно та швидко» зазначила, що «для України європейська інтеграція – це не тільки стратегічна мета, закладена в Конституції, а й суспільне прагнення, відданість українського народу цінностям свободи, демократії і бажанню збудувати країну на основі верховенства права та фундаментальних людських цінностей» [23]. Євроінтеграційний шлях нашої країни був досить довгим і тернистим, але врешті-решт Україна довела свою спроможність стати частиною європейської родини. Центральну роль в цьому зіграло вітчизняне державне управління, яке своєю чергою через державну політику визначає вектори руху держави та суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спираються автори. Державне управління євроінтеграційним процесом стало однією з ключових детермінант визнання за Україною у 2023 році статусу кандидата на членство в ЄС. Варто зауважити, що свої наукові погляди на проблему державного управління в контексті євроінтеграційних процесів у різні часи спрямовували такі вітчизняні вчені, як: О.Акімов, І.Бабець, В.Бакуменко, В.Баштанник, Т.Безверхнюк, В.Бондаренко, С.Бутівченко, О.Васильєва, Д.Грицишен, І.Грицяк, С.Домбровська, І.Драган, В.Євдокимов, В.Смелянов, В.Загурська-Антонюк, Л.Івашова, Ю.Кальниш, О.Кілієвич, Ю.Ковбасюк, В.Ксендзук, М.Лахижа, І.Лопушинський, Я.Малик, О.Малиновська, В.Мартиненко, М.Назаренко (М.Галаган), П.Надолішній, Н.Орлова, Ю.Палагнюк,

Л.Приходченко, В.Резніков, О.Руденко, С.Свірко, Л.Сергієнко, С.Серьогін, С.Сорока, І.Супрунова, А.Тамм, С.Телешун, В.Тертичка, С.Хаджирадева, А.Халецька, Ю.Шпак та інші. Попри важливість наукового опрацювання питань державного управління процесами євроінтеграції на сьогоднішній день можна констатувати фактичну відсутність системного дослідження вказаної проблематики.

Метою статті є формування понять «державне управління євроінтеграційним процесом в Україні» та «державна євроінтеграційна політика України».

Викладення основного матеріалу. Розв'язання прикладних проблем у будь-якій сфері розпочинається з ідентифікації категоріального апарату, до якого належить поняття «державне управління євроінтеграційним процесом». Пошук у спеціалізованій літературі не дав прикладів трактування такого терміна, а тому здійснено спробу його формулювання. За відсутності аналогів, розпочнемо дослідження з опрацювання підходів до поняття «державне управління» загалом.

Нагадаймо, що перше і єдине визначення державного управління було закріплено Указом Президента України від 1998 року, згідно з яким державне управління трактується як «вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень виконавчої влади. Водночас державне управління здійснюється і за межами функціонування виконавчої влади, наприклад, на рівні державних підприємств, установ і організацій» [37]. Як бачимо, наведене визначення базується на діяльнісному підході, де держава є суб'єктом (досить абстрактна категорія в цьому випадку, зважаючи на її трактування як «особливої форми організації співжиття численних спільнот людей, яка характеризується наявністю таких основних ознак: державного апарату, права, визначеної території, кордонами» [9]), а об'єктом є сфери суспільного життя. Цікаво, що цим же Указом визначено і поняття «системи державного управління», яке «охоплює такі складові елементи: а) суб'єкти управління, тобто органи виконавчої влади; б) об'єкти управління, тобто сфери та галузі суспільного життя, що перебувають під організуючим впливом держави; в) управлінську діяльність (процес), тобто певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління» [37]. Водночас Указ дещо суперечливо й неповно трактує суб'єктне поле такої системи. Розвиваючи це визначення, в одному з перших навчальних видань з державного управління від 1999 року авторський колектив під керівництвом В.Авер'янова запропонував розуміти під державним управлінням «особливий та самостійний різновид діяльності держави, що здійснює окрема система спеціальних державних органів – органів виконавчої влади» [15, с. 6], а також «специфічну діяльність держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, які безперервно, планомірно, владно і в рамках правових установлень впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до державних інтересів» [15, с. 16]. Як бачимо, автори загалом розглядають державне управління з позиції діяльнісного підходу, згідно з яким суб'єкт управління – держава – в особі спеціальних державних органів впливають на об'єкт – суспільну систему.

Авторський колектив під керівництвом Ю.Битяка (2001) вважає, що державне управління є «самостійним видом державної діяльності, що має організуючий, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер, особливої групи державних органів (посадових осіб) щодо практичної реалізації функцій та завдань держави в процесі повсякденного і безпосереднього керівництва економічним, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом» [2, с. 261]. Вочевидь автори також дотримуються діяльнісного підходу, а також демонструють прихильність деталізації в ідентифікації суб'єктів державного управління.

Своєю чергою авторський колектив під керівництвом С.Ківалова (2003) під час визначення поняття «державне управління» наводять фактично скорочені визначення авторського колективу Ю.Битяка, трактуючи державне управління як «самостійний вид державної діяльності, що має підзаконний, виконавчо-розпорядчий характер органів (посадових осіб) щодо практичної реалізації функцій та завдань держави у процесі регулювання економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами» [1, с. 162–163]. Варто зауважити, що як авторський колектив під керівництва Ю.Битяка, так і С.Ківалова представляють правове спрямування вітчизняної науки, а тому під час визначення поняття «державне управління» застосовується характеристика підзаконної та виконавчо-розпорядчої діяльності, що належить більше до понять адміністративного права.

Автор В.Малиновський в тому ж 2003 році з погляду науки про державне управління дав визначення цьому поняттю з позиції функціонально-діяльнісного підходу і запропонував трактування цього терміна як «політичної функції, що реалізується через владно-організуючу діяльність, яка узгоджує спільну працю і побут людей з метою досягнення поставлених загально-суспільних цілей та завдань» [27, с. 187]. Зазначимо, що в цьому визначенні відсутня чітка ідентифікація суб'єктів державного управління, а також його мета.

Колектив авторів у складі О.Висоцького, О.Висоцької та Ю.Шарова в праці щодо основ державного управління (2008) визначають його як «вид діяльності держави, здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів,

здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод» [8]. Автори застосували діяльнісний підхід, відповідно до якого основним суб'єктом державного управління визначено державу – безпосередньо, та виконавчу владу – опосередковано, а також досить детально окреслено мету державного управління.

Автори першого фундаментального енциклопедичного видання з питань державного управління за редакцією відомих вчених Ю.Ковбасюка, В.Трошинського, Ю.Сурміна (2010) визначили державне управління як «діяльність держави (органів державної влади), спрямовану на створення умов для найефективнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами» [20, с. 150]. Як бачимо, за традиційного діяльнісного підходу авторами визначено суб'єкти державного управління та його мету.

Автор В.Пилипишин у 2011 році пропонує під державним управлінням розуміти «внутрішньоорганізаційну діяльність державних органів, спрямовану на регулювання суспільних відносин у різних сферах державної політики з метою задоволення соціально-економічних, політичних та інших інтересів» [35, с. 12]. У межах традиційного діяльнісного підходу автор визначив цю діяльність виключно як внутрішньоорганізаційну, а об'єкту площину державного управління пропонує розглядати крізь призму державної політики.

Авторський колектив за керівництва Ю.Левенця, з точки зору політичної науки, визначив у енциклопедичному виданні 2011 року державне управління як «ключовий вид соціального управління, який полягає у здійсненні державою, її органами владно-організаційного впливу на суспільні відносини і процеси в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичних сферах» [36, с. 203]. Отже, автори застосували видово-управлінський підхід, згідно з яким автори суб'єктом державного управління визначили державу та її органи, а об'єктом – суспільні відносини та процеси.

Авторський колектив під керівництвом О.Амосова в 2012 році надав надзвичайно розгорнуте визначення державного управління, яке означає «управління суспільством, тобто вироблення та здійснення дій щодо цілеспрямованого свідомого впливу на суспільну систему загалом та на її окремі ланки. Державне управління як системне суспільне явище є багатогранною діяльністю органів трьох гілок влади та органів місцевого самоврядування (у межах повноважень, делегованих їм за принципом демократичної децентралізації) щодо здійснення внутрішніх і зовнішніх функцій держави, спрямовану на формування політики, вироблення, ухвалення та реалізацію форм і механізмів впливу на всі сфери та процеси життєдіяльності суспільства з метою досягнення та підтримання соціоекономічної рівноваги на підставі взаємоузгодження загальнодержавних, регіональних, групових та індивідуальних інтересів» [46, с. 7, 11]. Як бачимо, автори застосували традиційний діяльнісний підхід із виразним акцентуванням: визначено коло суб'єктів, до якого віднесено три гілки влади та органи місцевого самоврядування; об'єкт – сфери й процеси життєдіяльності суспільства; а також окреслено мету

Досить лаконічне та загальне визначення представлено у виданні «Державне управління» від 2012 року авторським колективом під керівництвом Ю.Ковбасюка, а саме: «державне управління – «спосіб функціонування і реалізації державної влади з метою становлення й розвитку держави» [14, с. 23].

Авторський колектив під керівництвом вченого О.Євтушенко в 2013 році презентував таке визначення державного управління, застосувавши впливово-діяльнісний підхід: «свідомий практичний, організуючий та регулюючий вплив держави через систему її органів на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на її владну силу. Під державним управлінням розуміють специфічну діяльність держави, що демонструється у функціонуванні її органів, які безперервно, плановірно, владно впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до державних інтересів» [21, с. 19].

Колектив авторів під керівництвом Л.Усаченка запропонував багатовекторне розуміння державного управління (2013) «З погляду системного підходу під державним управлінням слід розуміти процес цілеспрямованого впливу суб'єкта державного управління, що репрезентує державну владу у вигляді спеціально утворених органів та їх системи, на об'єкт управління, яким є все суспільство або його частина, внаслідок якого задовольняються потреби держави і суспільства. З погляду суб'єкт-об'єктних відносин державне управління є неперервним процесом реалізації відповідних управлінських функцій, у зв'язку з чим до нього можна застосувати визначення з урахуванням цих функцій, а саме: державне управління є процесом планування, організації, мотивації, контролю, а також пов'язаних із ними комунікації та прийняття рішень, спрямований на формулювання й досягнення цілей держави» [5, с. 10–11]. Незважаючи на визначені вектори – система, суб'єкти-об'єкти, функції – в основу авторського визначення покладено процесний підхід.

У дисертаційному дослідженні Є.Білокур в галузі юридичних наук від 2015 року визначено державне управління як «вид соціального управління, а саме організуючого впливу з боку носіїв державно-владних

повноважень (тобто певної групи органів державної влади) на суспільні відносини і процеси з метою їх упорядкування, координації та спрямування шляхом різного роду виконавчих і розпорядчих дій на виконання законів та інших правових актів держави та щодо практичної реалізації функцій та завдань держави загалом» [6, с. 30–31]. Як бачимо, це визначення ґрунтується на управлінсько-видовому підході, за якого автор визначив суб'єктів (органи державної влади), об'єкт (суспільні відносини та процеси), управлінський вплив та мету державного управління.

Автор Н.Марценко в праці, присвяченій теоретичним аспектам державного управління (2017), запропонував розуміти під державним управлінням «виконавчо-розпорядчу діяльність державних органів, пов'язану із здійсненням безпосереднього керівництва різними сферами життя держави та суспільства» [29, с. 7]. Застосувавши діяльнісний підхід, автор ідентифікував суб'єктно-об'єктне поле державного управління, але не визначив його мети.

Як «вид діяльності держави, здійснення управлінського організуючого впливу шляхом використання повноважень виконавчої влади через організацію виконання законів, здійснення управлінських функцій з метою комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави, її окремих територій, а також забезпечення реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя, створення умов для реалізації громадянами їх прав і свобод» [30] пропонує розуміти державне управління С.Оксентюк (2018). Як бачимо, автор намагався компілятивно поєднати декілька наведених вище підходів і зробив акценти на державі та виконавчій владі як суб'єктах державного управління, соціально-економічному та культурному розвитку держави, а також на її окремих територіях як об'єктах державного управління.

Нарешті, Г.Омельчак у своїй праці, присвяченій з'ясуванню різниці між поняттями «публічне управління», «публічне адміністрування» та «державне управління» (2023) запропонує розуміти державне управління як «детальне та систематичне застосування закону для забезпечення виконання державної політики, систематичне впорядкування справ і продумане використання ресурсів, спрямоване на здійснення забезпечення суспільного розвитку держави загалом. Державне управління охоплює різноманітні адміністративні послуги, які допомагають зміцнювати та підтримувати суспільство через некомерційні, місцеві, державні урядові ролі. Державне управління: 1) переважає адміністративний та організуючий вплив держави; 2) недостатньо враховує та опирається саме на публічний кластер; 3) виконує функції регулювання сферами: економічною, соціально-культурною, адміністративно-політичною» [31, с. 109–111]. Отже, на думку автора, державне управління варто сприймати як спосіб застосування закону, сукупність адміністративних послуг, інструмент регулювання різними сферами життя країни. Такий підхід вбачається дещо загальним та суперечливим з огляду на важливу позицію державного управління в житті будь-якої країни загалом.

Варто також нагадати, що в межах проведеного дослідження з проблематики державного управління бюджетною безпекою, вчена С.Свірко послідовно довела, що державне управління має «чотиригранний формопров у вигляді системи, процесу, діяльності та наукового спрямування» [44, с. 83].

Крім того, слід акцентувати на тому, що кожній країні відповідає власний ряд особливостей цього процесу, тому в Україні варто брати до уваги державне управління євроінтеграційним процесом. Водночас загалом існує дуже багато формулювань поняття «євроінтеграційного процесу». Наведемо найбільш вживане, визначене автором А.Мартиновим [28], європейська інтеграція є «процесом політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, зокрема, частково розташованих в Європі. Це складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав, який є одним із проявів провідної тенденції сучасного історичного розвитку – посилення всебічної взаємозалежності держав, передусім в економічній сфері, та подальшого зближення цивілізаційно споріднених національних спільнот». Зважаючи на сучасний стан української державності, сукупність її катастрофічних загроз та ризиків, пропонуємо під євроінтеграційним процесом в Україні розуміти комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних, суспільних інтеграційних процедур України з ЄС, реалізація яких сприятиме подальшому розвитку нашої країни та забезпеченню державності в ній.

На підставі наведених визначень та проведеного аналізу, зважаючи на багаторівневість державного управління в нашій країні, змістовне розуміння європейської інтеграції згідно з установчими документами ЄС [19], всеохоплюючий характер євроінтеграційних процесів, безпекові загрози державності України пропонується під «державним управлінням євроінтеграційним процесом в Україні» розуміти напрям вітчизняного соціального управління, що полягає у цілеспрямованому організуючому впливі відповідних органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб державних підприємств, установ та організацій, громадянського суспільства України в межах їх повноважень на відповідні сфери життя нашої держави та суспільства з метою досягнення політичної, правової, економічної, соціально-культурної, суспільної інтеграції України з ЄС, що сприятиме подальшому розвитку нашої країни та забезпеченню державності в ній. Таке розуміння поняття «державне управління євроінтеграційним процесом в Україні»

сприяє коректній ідентифікації його суб'єктного складу, окресленню широкого поля об'єктного управлінського впливу, а також визначенню мети цього напряму вітчизняного державного управління.

Функціональне наповнення цього напряму державного управління (на тлі загальних: планування / прогнозування, організація, мотивація, контроль [44, с. 89]) пропонується представити у вигляді такого набору спеціальних функцій та завдань (табл. 1).

Таблиця 1

Спеціальні функції державного управління євроінтеграційними процесами в Україні

<i>Функція</i>	<i>Завдання</i>
<i>Інтеграційна</i>	Забезпечення наближення та злиття основ нашої країни в сфері політики, права, економіки, соціально-культурній сфері на макро-, мезо- та мікрорівнях з основами функціонування ЄС
<i>Безпекова</i>	Забезпечення національної безпеки через сукупність заходів у межах європейської інтеграції, зокрема допомогу ЄС
<i>Державницька</i>	Забезпечення існування інституту держави в Україні через результат євроінтеграції – входження України до ЄС

Реалізація вказаних функцій на практиці дозволить досягти основної мети державного управління євроінтеграційними процесами в Україні – подальшого розвитку нашої країни та, за умов воєнного вторгнення на нашу територію, збереження державності нашої країни.

Не менш важливою складовою державного управління є державна політика. Водночас прикладне втілення будь-яких положень державної політики потребує їх теоретичного обґрунтування, яке починається з термінології, що «використовується для передавання та поширення знань, оскільки містить найточнішу та концентровану інформацію з певної галузі» [22]. Отже, до опрацювання практичних положень державної євроінтеграційної політики пропонується провести понятійний дискурс щодо вказаного вище терміна.

Варто зазначити, що тематика євроінтеграційної політики України опрацьовується вченими різних галузей досить активно. Так у сфері економіки свої праці зазначеній вище тематиці присвятили такі вчені, як: О.Беляєв, А.Гальчинський, О.Дергачова, Л.Коваленко, С.Леськов, С.Максименко, С.Майстро, Х.Маштамів, Т.Міхеєнко, Г.Немиря, В.Резніков, М.Рижков, А.Роговий, С.Свірко, К.Сіренко, О.Товстиженко, В.Чужиков, Г.Яворська та інші. У сфері права питання євроінтеграційної політики України досліджували такі вітчизняні науковці: Г.Асланян, Д.Белов, Ю.Бисага, О.Велика, М.Гнатюк, Н.Гнидюк, О.Головко, В.Головченко, Л.Грицаєнко, М.Дем'яненко, Ю.Майстренко, С.Максименко, В.Мармазов, А.Моца, В.Муравйов, М.Назаренко, І.Кравчук, О.Овчар, Є.Пономаренко, К.Трихліб, О.Трюхан, А.Рачинський, Г.Савенко, І.Сторожук, Н.Сюр, І.Яковюк, О.Буконя, С.Буконя та інші. У сфері політики та міжнародних відносин цією проблематикою у різні часи переймалися такі вітчизняні дослідники, як: С.Андрущенко, І.Артьомов, А.Бутейко, В.Горбатенко, І.Дацків, А.Єрмовалаєв, М.Калина, О.Ковальова, Л.Куліковська, М.Мальський, А.Миколюк, Б.Парахонський, І.Рафальський, О.Резнікова, О.Ролінська, Г.Яворська та інші.

Окремо, в контексті хронології, варто звернути увагу на дисертаційне дослідження Ю.Палагнюк на тему «Механізми формування та реалізації державної інтеграційної політики України» (2014), яке отримало значний науковий приріст завдяки здійсненому автором глибинному опрацюванню вказаної тематики [34].

Не можна оминати увагою також не менш фундаментальне дослідження, здійснене В.Резніковим на тему «Механізми формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України» (2020), завдяки якому автор отримав значні наукові результати [39].

Попри значний інтерес до проблематики державного управління євроінтеграційними процесами загалом та державної євроінтеграційної політики зокрема, багато питань теоретичного, методологічного, методичного та організаційного характеру не отримали достатньо чіткої формалізації. Крім того, поза увагою перерахованих вище провідних вітчизняних вчених залишилися питання військової агресії, яка розпочалася у 2022 році, та її впливу на державну євроінтеграційну політику України.

Переходячи безпосередньо до теоретичних підвалин державної євроінтеграційної політики України, представлені передусім через поняття «державна євроінтеграційна політика України», звернемося спочатку до визначення поняття «державна політика» загалом.

Зазначимо, що оскільки наука про державне управління є молодого для вітчизняного наукового поля, логічним є те, що перші визначення державної політики були імплементовані з зарубіжної наукової думки. Так в перекладному виданні «Аналіз державної політики» автора Леслі А. Пала (1999) зазначено, що під державною політикою слід розуміти «напряму дію або утримання від неї, обраний державними органами для розв'язання певної проблеми чи сукупності взаємопов'язаних проблем» [33, с. 22]. Варто зауважити, що

оскільки власне книга була написана англійською мовою, варто навести її оригінальну назву «Public Policy Analysis», тобто вчений-енциклопедист І.Дзюб здійснив змістовно близький, але не дослівний переклад. Незважаючи на це, наведене визначення слід вважати досить лаконічним та змістовно точним. Водночас в основі визначення лежить діяльнісний підхід щодо державних органів відносно певної проблеми.

Вчені В.Ребало та В.Тертичко вже у 2000 році у своїй праці з аналізу та механізмів впровадження державної політики фактично розвинули визначення, запропоноване Леслі А. Палом, представивши його таким чином: «відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність / бездіяльність державних інституцій, здійснювана безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства» [13, с. 6]. Як бачимо, на відміну від попереднього визначення, автори надають розширену характеристику діяльності державних інституцій, яка, вочевидь, певним чином є її еталонним показником.

Наступне за хронологією запропоноване до розгляду вітчизняній державно-управлінській науковій спільноті визначення державної політики (2000) автора О.Дем'янчука передбачало трактування цього поняття як «принципового керівництва до дії для органів державної влади, насамперед, органів виконавчої влади, що стосується певних напрямів їх діяльності, відповідне законам і соціальним звичаям» [10]. Як бачимо, автор державну політику пропонує розуміти не як дію, а як керівництво до дії.

Наступного року (2001) у виданні, присвяченому проблематиці аналізу державної політики, автори В.Романов, О.Рудік і Т.Брус презентують свій спільний погляд на державну політику як «взаємовідносини урядової установи та їх оточення» [41, с. 13]. Таке визначення варто вважати досить загальним, неточним та маловиразним.

Не менш загальним варто вважати визначення, надане в 2001 році у праці «Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження» О.Валевським, який під державною політикою пропонує розуміти «діяльність, націлену на вирішення проблем суспільного розвитку» [7, с. 21].

Автори В.Князев і В.Бакуменко в словнику-довіднику з державного управління (2002) надали досить розширене визначення державної політики, згідно з яким вона трактується як «засіб, що дозволяє державі досягнути певної мети в конкретній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, які є в її розпорядженні» [17, с. 63]. Підкреслюючи розширену презентацію методів впливу та сприйняття державної політики як засобу досягнення мети, варто акцентувати на відсутності чіткості щодо суб'єктів державної політики.

Загальнофілософське визначення в цьому ж році (2002) у своїй праці надав вчений В.Тертичка, який розумів державну політику як «сукупність специфічних, неординарних дій, заходів та інститутів, за допомогою яких відбувається задоволення різноманітних інтересів диференційованого суспільства» [47, с. 134]. Втім оригінальність авторського визначення, що проявилася у представленні державної політики як сукупності дій, інститутів та засобів, викликає питання щодо суперечливості такого підходу в частині отождолення суб'єктів державної політики та власне самої політики.

Того ж року (2002) колектив авторів під керівництвом вченого Н.Нижника презентує свої бачення державної політики як «сукупності мети і завдань, що практично реалізується державою, а також засобів, які використовуються при цьому» [16, с. 157]. Отже, автори розуміють державну політику як сукупність мети, завдань та засобів, що також викликає питання відносно правильності зарахування до державної політики засобів її реалізації.

І нарешті також у 2002 році вчені В.Ребало та В.Тертичка в праці «Державна політика: аналіз та впровадження в Україні» репрезентували вже відоме, завдяки вказаній вище праці Леслі А. Пала, визначення державної політики як «відносно стабільної, організованої й цілеспрямованої діяльності (бездіяльності) державних інституцій (органів державної влади), здійснюваної ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства» [13, с. 6].

Вчені В.Бакуменко та П.Надолішній в процесі опрацювання теоретико-організаційних засад державного управління (2003) сформулювали бачення державної політики як «напрямку діяльності держави щодо визначення та досягнення соціально значущої мети розвитку суспільства чи його окремих сфер» [4, с. 35]. Як бачимо, автори застосували традиційний діяльнісний підхід, в якому суб'єктом є дещо узагальнений інститут – держава.

Вчені В.Романов, О.Рудік і Т.Брус у своїй праці «Державна політика: аналіз та механізми її впровадження» (2003) репрезентували певним чином модернізоване визначення Леслі А. Пала, за яким державна політика є «відносно стабільною, організованою та цілеспрямованою діяльністю уряду щодо певної проблеми або предмета розгляду, яка здійснюється ним безпосередньо або опосередковано через уповноважених агентів і впливає на життя суспільства» [4, с. 2].

Досить розгалужене визначення державної політики в своїй праці дає науковець О.Скрипнюк (2004), за яким державна політика [45, с. 7–11] є «системою цілеспрямованих заходів, які мають на меті розв'язання суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни; є діяльністю держави, спрямованою на вирішення

суспільних проблем і врегулювання суспільних відносин, має комплексний характер і може бути структурована відповідно до класифікації основних об'єктів її регулювання (офіційним відображенням і юридичним закріпленням основних напрямів державної політики в тій чи іншій галузі є спеціальні державні програми); є діяльністю, яку здійснює держава від свого імені та у своїх інтересах; не може бути зведена до простої сукупності державних програм правового, культурного, економічного, соціального, екологічного розвитку; в процесі формування державної політики не можуть брати участь недержавні організації, структури громадянського суспільства, окремі громадяни, державна політика не тільки поширюється на органи державної влади, але й стосується тієї сфери, у якій ефективність дій приватних агентів, приватних корпорацій, неурядових структур тощо є обмеженою; діяльність відбувається згідно з тією моделлю організації державної влади, а також її відносин із суспільством, яка конституційно визнана в країні та запроваджується в практиці державного й суспільного життя». На нашу думку, таке визначення швидше нагадує розгалужену характеристику поняття «державна політика», а ретельне вивчення всіх положень такої характеристики дає можливість спростування окремі з них, зокрема щодо неможливості участі у формуванні державної політики недержавних організацій, структур громадянського суспільства тощо, оскільки це безпосередньо суперечить принципам сучасного демократичного суспільства.

Колектив авторів у складі В.Рибкала, В.Шахова, В.Голубь та В.Козакова в процесі опрацювання концептуальних засад взаємодії політики й управління (2010) встановив, що державна політика «спрямовується на прийняття і реалізацію обов'язкових для суспільства державно-політичних рішень за визначеною проблемою, розв'язання якої потребує втручання державних органів влади» [24, с. 10].

В енциклопедичному виданні в сфері політичних наук (2011) автори представили державну політику як «принципове керівництво до дії для органів державної влади, насамперед, органів виконавчої влади, що стосується певних напрямів їх діяльності, відповідне законам і соціальним звичаям», репрезентувавши вже відомий підхід науковця О.Дем'янчука [36, с. 568].

Науковець О.Рябічко (2011) визначає державну політику як «пропонований курс діяльності уряду для задоволення потреб чи використання можливостей, сформульований із зазначенням очікуваних результатів та їх впливу на наявний стан справ і конкретне розв'язання проблем», демонструючи традиційний діяльнісний підхід, що передбачає певну ідентифікацію суб'єктно-об'єктного складу [42, с. 75].

Науковець В.Андріяш (2013) розуміє державну політику як «цілеспрямовану діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущої мети розвитку суспільства або його окремих сфер» [3]. Запропоноване визначення побудоване на традиційному діяльнісному підході, є досить лаконічним та змістовним, оскільки містить суб'єкт і об'єкт, а також управлінський вплив у загальному вигляді в межах державної політики.

Колектив досить відомих вчених у сфері державного управління під керівництвом Ю.Ковбасюка в одному з найбільш фундаментальних вітчизняних видань з державної політики (2014) визначає державну політику як «сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни» [12, с. 8]. Надане визначення є досить цікавим з філософської точки зору, втім воно майже ігнорує суб'єктно-об'єктне поле державної політики.

Науковець О.Лаврук трактує державну політику (2018) як «один із важливих компонентів життєдіяльності суспільства, оскільки її заходи спрямовуються на поліпшення рівня проживання громадян та гарантування соціальної стабільності країни і її регіонів». Проте, запропоновану характеристику державної політики важко визнати понятійною, вона імовірно висвітлює роль державної політики в суспільстві [25, с. 261].

Науковець А.Діденко (2020), дотримуючись класичного діяльнісного підходу, пропонує розуміти під державною політикою «діяльність органів державної влади, яка спрямована на досягнення певної мети, а саме на вирішення суспільних проблем, реалізацію цілей загального значення, розвиток суспільства чи деяких його сфер» [18, с. 54].

Свою чергою науковці Н.Максименко та І.Новіцька, застосувавши процесний підхід, стверджують, що державну політику варто розуміти як «систематичний процес прийняття рішень, розробки стратегій та програм, спрямованих на формування суспільного запиту та визначення нормативних меж для досягнення конкретних суспільних цілей, здійснюваний державними органами влади та спрямований на регулювання різних сфер громадського життя» [26, с. 28].

Отже, аналізуючи зазначену вище інформацію, можна дійти висновку, що автори трактують державну політику в контексті діяльнісного та процесного підходів. Пропонується розглянути проблематику державної політики в контексті системного підходу до державного управління, згідно з яким «об'єкт розглядається як цілісна система із сукупністю забезпечувальних механізмів, що має відповідні внутрішні та зовнішні зв'язки» [44, с. 74]. Нагадаймо також, що система передбачає наявність «множинності елементів; взаємодії із середовищем; взаємодії між собою; спільної мети» [32, с. 16].

Розглядаючи державне управління як систему, пропонуємо сприймати державну політику як обов'язковий елемент цієї системи. За цієї обставини суб'єктами державної політики в умовах демократичного суспільства слід визнати органи державної влади та місцевого самоврядування, а також громадянське суспільство, які формують (беруть участь у формуванні) та реалізують державну політику; об'єктом – всі сфери життя суспільства; метою – досягнення намічених цілей щодо розвитку останнього та держави; середовищем – внутрішнє та зовнішнє.

Звертаючись до поняття «державна євроінтеграційна політика України», варто зауважити, що найбільш змістовні визначення поняття «державна євроінтеграційна політика» загалом були надані вченими Ю.Палагнюк та В.Резніковим:

- «системна, цілеспрямована, послідовна, науково обґрунтована стратегічна діяльність держави з формування та реалізації державної політики в напрямі європейської інтеграції на основі визначення довгострокових цілей органів державної влади, соціально-економічних і політичних завдань, залучення громадськості, упровадження конкретних заходів, засобів, механізмів, інструментів, форм і методів, що мають на меті захист національних інтересів у контексті побудови демократичної, правової, соціально орієнтованої держави з ринковою економікою на базі консолідації суспільства навколо базових національних та європейських цінностей» [34];

- «законодавчо закріплена діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування через сукупність механізмів та інструментів її формування та реалізації щодо адаптації та імплементації національних законів, нормативно-правових актів, правил і процедур до стандартів ЄС (їх європеїзація), які охоплюють різні сфери суспільного життя з метою конкурентного сталого розвитку країни та підвищення рівня добробуту населення до європейських стандартів» [39];

Втім вони не є єдиними. Так Г.Савенко вважає, що євроінтеграційна політика – це «діяльність органів публічного управління щодо визначення основних шляхів інтеграції нашої держави до ЄС, широке бачення та комплексний аналіз проблем під час реалізації заданого курсу, а також їх безпосереднє вирішення та сприяння розвитку держави та громадянського суспільства в напрямі європейської інтеграції» [43, с. 102].

Зважаючи на проведений аналіз наведених вище визначень поняття «державна політика», вже сформоване визначення поняття «державне управління євроінтеграційними процесами України» пропонується розуміти під «державною євроінтеграційною політикою України» розроблений та сформований органами державної влади, місцевого самоврядування та апаратом управління державних підприємств, установ та організацій України за участі громадянського суспільства план дій до реалізації державою та суспільством в часі та просторі на досягнення політичної, правової, економічної, соціально-культурної, суспільної інтеграції України з ЄС з метою забезпечення державності в нашій країні та подальшого її розвитку. Таке розуміння «державної євроінтеграційної політики України» дозволяє акцентувати увагу на найбільш важливих стратегічних завданнях нашої держави в поточному та стратегічному періодах на тлі вірної ідентифікації як суб'єктно-об'єктного поля, так і цілепокладання державної євроінтеграційної політики.

Традиційно державну політику характеризують за різними ознаками, до яких належать: масштаб, органи влади, відображення інтересів, період часу, хронологія, ціннісне спрямування, стиль, предметно-проблемна сфера, інструменти вироблення, елементи, функції держави, рівні тощо [11, с. 99; 12, с. 51–52; 44, с. 117–118].

Пропонується у межах державної євроінтеграційної політики виокремлювати такі ознаки та види політики:

- за масштабом охоплення: державна євроінтеграційна політика на макро-, мезо- та мікрорівнях;
- за сферою впливу: державна євроінтеграційна політика в сфері загального державного управління; державна євроінтеграційна політика в сфері політики; державна євроінтеграційна політика в сфері економіки; державна євроінтеграційна політика в сфері громадського та правового порядку; державна євроінтеграційна політика в соціально-гуманітарній сфері; державна євроінтеграційна політика в інформаційно-комунікаційній сфері; державна євроінтеграційна політика в ресурсно-екологічній сфері; державна євроінтеграційна політика в міжнародно-дипломатичній сфері;
- за періодом охоплення: поточна державна євроінтеграційна політика; середньострокова державна євроінтеграційна політика; довгострокова державна євроінтеграційна політика.

Державна євроінтеграційна політика України повинна базуватися на певних принципах. Загалом ми погоджуємося з позицією вчених під керівництвом Ю.Ковбасюка, які ділять принципи державної політики на: загальні (конкретність, оптимальність, зворотного зв'язку, відповідності юридичним нормам тощо) та специфічні [12, с. 16–17].

Також вважаємо важливим запропонований підхід, згідно з яким державна політика повинна підпорядковуватися принципам: науковій обґрунтованості, верховенства права та законності, публічності та прозорості, спадковості та безперервності, пріоритетності цілей, повноти охоплення, комплексності,

кореляції, синергійності структурних елементів, результативності та ефективності, підзвітності та контролю [44, с. 119].

Щодо державної євроінтеграційної політики, пропонуємо в якості специфічних принципів обрати принципи:

- безпековості (забезпечення в межах всіх напрямів державної євроінтеграційної політики національної безпеки);
- пріоритетності (дотримання в межах державної євроінтеграційної політики передусім національних інтересів);
- незворотності (незмінність євроінтеграційного курсу).

Їхнє втілення в життя дозволить забезпечити успішну розробку та реалізацію державної євроінтеграційної політики.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запровадження на практиці запропонованих теоретико-методичних позицій державного управління євроінтеграційним процесом в Україні в частині відповідного тезауруса, функціонально-цільових та класифікаційних позицій, положень щодо принципів сприятиме розвитку базових підвалин вказаного напрямку державного управління в Україні, що своєю чергою прискорить її вступ до ЄС. Перспективами подальших досліджень з урахуванням швидкості проходження всіх етапів України як кандидата на членство в ЄС вочевидь повинні стосуватися удосконалення правового механізму державного управління євроінтеграційним процесом в нашій країні.

Список використаної літератури:

1. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. С.В. Ківалова. – Одеса : Юридична література, 2003. – 896 с.
2. Адміністративне право України / за ред. Ю.П. Битяка. – Х. : Право, 2001. – 528 с.
3. Андріяш В.І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення / В.І. Андріяш // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 9.
4. Бакуменко В.Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній. – К. : Міленіум, 2003. – 256 с.
5. Бакуменко В.Д. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, Л.М. Усаченко, О.В. Червякова ; за заг. ред. Л.М. Усаченко. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 174 с.
6. Білокур Є.І. Функції державного управління: поняття, особливості, правове регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Є.І. Білокур. – Одеса, 2015. – 194 с.
7. Валевський О. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження / О.Валевський. – К. : НІСД, 2001. – 242 с.
8. Висоцький О.Ю. Основи державного управління / О.Ю. Висоцький, О.Є. Висоцька, Ю.П. Шаров. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2008. – Ч. I. – 52 с.
9. Галушко К.Ю. Держава / К.Ю. Галушко // Енциклопедія історії України : у 10 т. ; редкол. В.А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наукова думка, 2004. – Т. 2 : Г–Д. – 518 с.
10. Дем'янчук О.Г. «Державна політика» та «публічна політика»: варіант перехідного періоду / О.Г. Дем'янчук // Наукові записки. – 2000. – Т. 18 : Політичні науки. – С. 31–36.
11. Денисенко К.В. Державна політика у сфері соціального захисту: аналіз понятійно-категоріального апарату / К.В. Денисенко // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 2. – С. 95–101.
12. Державна політика : підручник / ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) та ін. – К. : НАДУ, 2014. – 448 с.
13. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні / за заг. ред. В.Рибкала, В.Тертички. – К. : НАДУ, 2002. – 232 с.
14. Державне управління : підручник : у 2 т. / ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) та ін. – К. : Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
15. Державне управління в Україні : навчальний посібник / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К. : ТОВ «СОМІ», 1999. – 265 с.
16. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади / за заг. ред. Н.Р. Нижник. – К. : УАДУ, 2002. – 164 с.
17. Державне управління : словник-довідник / за заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. – К. : УАДУ, 2002. – 228 с.
18. Діденко А.С. Мета, завдання та принципи державної політики у сфері протидії кіберзлочинності / А.С. Діденко // Право і безпека. – 2020. – № 1 (76). – С. 53–59.
19. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text.
20. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Троциньського, Ю.П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
21. Євтушенко О.Н. Державне управління : навчальний посібник : у 3 ч. / О.Н. Євтушенко, В.І. Андріяш. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – Ч. 2 : Основи теорії державного управління. – 268 с.

22. *Ленков А.* Термінологія та її роль у представленні знань / *А.Ленков* // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології. – 2009. – № 648. – С. 24–29.
23. *Климпуш-Цинцадзе І.* Інтеграція України до ЄС – це спільний інтерес, як Української держави й суспільства, так і Європейського Союзу / *І.Климпуш-Цинцадзе* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/252078.html.
24. Концептуальні засади взаємодії політики й управління / за заг. ред. *В.А. Ребкала, В.А. Шахова, В.В. Голубь, В.М. Козакова*. – К. : НАДУ, 2010. – 300 с.
25. *Лаврук О.В.* Сутність поняття державної політики / *О.В. Лаврук* // Університетські наукові записки. – 2018. – № 67–68. – С. 254–263.
26. *Максименко Н.* Поняття та сутність державної політики у сфері освіти / *Н.Максименко, І.Новіцька* // Актуальні проблеми правознавства. – 2024. – № 2. – С. 27–32.
27. *Малиновський В.Я.* Державне управління : навчальний посібник / *В.Я. Малиновський*. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
28. *Мартинов А.Ю.* ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ / *А.Ю. Мартинов* // Енциклопедія історії України ; редкол. *В.А. Смолій* (голова) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. – К. : Наукова думка, 2005. – Т. 3 : Е–Й. – 672 с.
29. *Марченко Н.С.* Теоретико-правове дослідження поняття, сутності та ознак державного управління / *Н.С. Марченко* // Теорія і практика правознавства. – 2017. – Вип. 2 (12). – С. 1–9.
30. *Оксентюк С.О.* Поняття державного управління / *С.О. Оксентюк* // Актуальні задачі сучасних технологій : матеріали VII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів, 28–29 листопада. – Тернопіль, 2018.
31. *Омельчак Г.* АНАЛІЗ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ», «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ» ТА «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ» / *Г.Омельчак* // Київський економічний науковий журнал. – 2023. – № 3. – С. 108–112.
32. *Сорока К.О.* Основи теорії систем і системного аналізу : навч. посібник / *К.О. Сорока*. – ХНАМГ, 2004. – 291 с.
33. *Пал Л.А.* Аналіз державної політики / *Л.А. Пал* ; пер. з англ. *І.Дзюби*. – К. : Основи, 1999. – 422 с.
34. *Палагнюк Ю.В.* Механізми формування та реалізації державної євроінтеграційної політики України : автореф. дис. ... д-ра наук з державного управління за спец. : 25.00.02 / *Ю.В. Палагнюк*. – Миколаїв : Чорноморський національний університет ім. П.Могили. – 2014. – 36 с.
35. *Пилипишин В.П.* Поняття та основні риси державного управління / *В.П. Пилипишин* // Юридична наука і практика. – 2011. – № 2. – С. 10–14.
36. Політична енциклопедія / редкол.: *Ю.Левенець* (голова), *Ю.Шаповал* (заст. голови) та ін. – К. : Парламентське видавництво, 2011. – 808 с.
37. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98?find=1&text=вид#w1_1.
38. *Ребкала В.А.* Державна політика: аналіз та впровадження в Україні / *В.А. Ребкала, В.В. Тертичка*. – К. : УАДУ, 2002. – 80 с.
39. *Резніков В.В.* Механізми формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України : автореф. дис. ... д-ра наук з державного управління за спец. : 25.00.02 / *В.В. Резніков*. – Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2020. – 40 с.
40. *Романов В.Є.* Державна політика: аналіз та механізми її впровадження / *В.Є. Романов, О.М. Рудік, Т.М. Брус*. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2003. – 72 с.
41. *Романов В.* Вступ до аналізу державної політики / *В.Романов, О.Рудік, Т.Брус*. – К. : Основи, 2001. – 238 с.
42. *Рябічко О.В.* Державна політика регулювання підприємницької діяльності: механізми формування / *О.В. Рябічко* // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 1 (39). – С. 72–76.
43. *Савенко Г.В.* Окремі аспекти євроінтеграційної політики України в сучасних умовах / *Г.В. Савенко* // Юридичний науковий електронний журнал. – 2017. – № 2. – С. 101–103.
44. *Свірко С.В.* Механізми державного управління бюджетною безпекою / *С.В. Свірко*. – Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. – 436 с.
45. *Скрипнюк О.В.* Сучасна державна політика України: основні концептуальні підходи до визначення змісту поняття / *О.В. Скрипнюк* // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4 (39). – С. 3–12.
46. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / *Г.С. Одінцова, В.Б. Дзюндзюк, Н.М. Мельтюхова* та ін. ; за заг. ред. д.е.н., проф. *О.Ю. Амосова*, к.е.н., доц. *Н.М. Мельтюхової*. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Х. : ХарPI НАДУ «Магістр», 2012. – 252 с.
47. *Тертичка В.В.* Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / *В.В. Тертичка*. – К. : Основи, 2002. – 750 с.

References:

1. Kivalov, S.V. (ed.) (2003), *Administrativne pravo Ukrainy*, pidruchnyk, Yurydychna literatura, Odesa, 896 p.
2. Bytiak, Yu.P. (ed.) (2001), *Administrativne pravo Ukrainy*, Pravo, Kh., 528 p.
3. Andriash, V.I. (2013), «Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia», *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, No. 9.
4. Bakumenko, V.D. and Nadolishnii, P.I. (2003), *Teoretychni ta orhanizatsiini zasady derzhavnoho upravlinnia*, Milenium, K., 256 p.
5. Bakumenko, V.D., Usachenko, L.M. and Cherviakova, O.V. (2013), *Teoretychni zasady derzhavnoho upravlinnia, navch. posib.*, in Usachenko, L.M. (ed.), TOV «NVP «Interservis», K., 174 p.

6. Bilokur, Ye.I. (2015), «Funktsii derzhavnoho upravlinnia: poniattia, osoblyvosti, pravove rehuliuвання», Ph.D. Thesis of dissertation, 12.00.07, Odesa, 194 p.
7. Valevskyi, O. (2001), *Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhennia*, NISD, K., 242 p.
8. Vysotskyi, O.Yu., Vysotska, O.Ye. and Sharov, Yu.P. (2008), *Osnovy derzhavnoho upravlinnia*, Part I, NMetAU, Dnipropetrovsk, 52 p.
9. Halushko, K.Yu. (2004), «Derzhava», *Entsyklopediia istorii Ukrainy*, u 10 t., in Smolii, V.A. (holova) et al. (ed.), Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Naukova dumka, K., Vol. 2. H–D, 518 p.
10. Demianchuk, O.H. (2000), «"Derzhavna polityka" ta "publichna polityka": variant perekhidnoho periodu», *Naukovi zapysky*, Vol. 18. Politychni nauky, pp. 31–36.
11. Denysenko, K.V. (2017), «Derzhavna polityka u sferi sotsialnoho zakhystu: analiz poniattiino-katehorialnoho aparatu», *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, Issue 2, pp. 95–101.
12. Kovbasiuk, Yu.V., Vashchenko, K.O., Surmin, Yu.P. et al. (ed.) (2014), *Derzhavna polityka*, pidruchnyk, NADU, K., 448 p.
13. Rebkalov, V. and Tertychka, V. (ed.) (2002), *Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy yii vprovadzhennia v Ukraini*, NADU, K., 232 p.
14. Kovbasiuk, Yu.V., Vashchenko, K.O., Surmin, Yu.P. et al. (ed.) (2012), *Derzhavne upravlinnia*, pidruchnyk, u 2 t., K., NADU, Dnipropetrovsk, Vol. 1, 564 p.
15. Averianova, V.B. (1999), *Derzhavne upravlinnia v Ukraini*, navchalnyi posibnyk, TOV «SOMY», K., 265 p.
16. Nyzhnyk, N.R. (ed.) (2002), *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady*, UADU, K., 164 p.
17. Kniaziev, V.M. and Bakumenko, V.D. (ed.) (2002), *Derzhavne upravlinnia*, slovnyk-dovidnyk, UADU, K., 228 p.
18. Didenko, A.S. (2020), «Meta, zavdannia ta pryntsyipy derzhavnoi polityky u sferi protyidii kiberzlochynnosti», *Pravo i bezpeka*, No. 1 (76), pp. 53–59.
19. Verkhovna Rada Ukrainy, *Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoi Spilnoty (Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoho ekonomichnoho spivtovarystva)*, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
20. Surmin, Yu.P., Bakumenko, V.D., Mykhnenko, A.M. et al. (2010), *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia*, in Kovbasiuk, Yu.V., Troshchynskyi, V.P. and Surmin, Yu.P. (ed.), NADU, Kyiv, 820 p.
21. Yevtushenko, O.N. and Andriash, V.I. (2013), *Derzhavne upravlinnia*, navchalnyi posibnyk, u 3 ch., ChDU im. P.Mohyly, Mykolaiv, Part 2, *Osnovy teorii derzhavnoho upravlinnia*, 268 p.
22. Ilenkov, A. (2009), «Terminolohiia ta yii rol u predstavleni znan», *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha»*. Seriia. *Problemy ukrainskoi terminolohii*, No. 648, pp. 24–29.
23. Klympush-Tsyntsadze, I., «Intehratsiia Ukrainy do YeS – tse spilnyi interes, yak Ukrainskoi derzhavy y suspilstva, tak i Yevropeiskoho Soiuzu», [Online], available at: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/252078.html
24. Rebkalov, V.A., Shakhov, V.A., Holub, V.V. and Kozakov, V.M. (ed.) (2010), *Kontseptualni zasady vzaemodii polityky y upravlinnia*, NADU, K., 300 p.
25. Lavruk, O.V. (2018), «Sutnist poniattia derzhavnoi polityky», *Universytetski naukovi zapysky*, No. 67–68, pp. 254–263.
26. Maksymenko, N. and Novitska, I. (2024), «Poniattia ta sutnist derzhavnoi polityky u sferi osvity», *Aktualni problemy pravoznavstva*, No. 2, pp. 27–32.
27. Malynovskyi, V.Ya. (2003), *Derzhavne upravlinnia*, navchalnyi posibnyk, Atika, K., 576 p.
28. Martynov, A.Yu. (2005), «YeVROPEISKA INTEHRATSIIA», *Entsyklopediia istorii Ukrainy*, Vol. 3. E–Y, in Smolii, V.A. (holova) et al. (ed.), NAN Ukrainy, Instytut istorii Ukrainy, Naukova dumka, K., 672 p.
29. Martsenko, N.S. (2017), «Teoretyko-pravove doslidzhennia poniattia, sutnosti ta oznak derzhavnoho upravlinnia», *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, Issue 2 (12), pp. 1–9.
30. Oksentiuk, C.O. (2018), «Poniattia derzhavnoho upravlinnia», *Aktualni zadachi suchasnykh tekhnolohii*, materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-tekhnichnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv, 28–29 lystopada, Ternopil.
31. Omelchak, H. (2023), «ANALIZ SPIVVIDNOSHENNIA PONIAIA "PUBLICHNE UPRAVLINNIA", "DERZHAVNE UPRAVLINNIA" TA "PUBLICHNE ADMINISTRUVANNIA"», *Kyivskiy ekonomichnyi naukovyi zhurnal*, No. 3, pp. 108–112.
32. Soroka, K.O. (2004), *Osnovy teorii system i systemnoho analizu*, navch. posibnyk, KhNAMH, 291 p.
33. Pal, L.A. (1999), *Analiz derzhavnoi polityky*, Translated by Dziuba, I., Osnovy, K., 422 p.
34. Palahniuk, Yu.V. (2014), «Mekhanizmy formuvannia ta realizatsii derzhavnoi yevrointehratsiinoi polityky Ukrainy», Abstract of D.Sc. dissertation, 25.00.02, Chornomorskyi natsionalnyi universytet im. P.Mohyly, Mykolaiv, 36 p.
35. Pylypshyn, V.P. (2011), «Poniattia ta osnovni rysy derzhavnoho upravlinnia», *Yurydychna nauka i praktyka*, No. 2, pp. 10–14.
36. Levenets, Yu., Shapoval, Yu. et al. (ed.) (2011), *Politychna entsyklopediia*, Parlamentske vydavnytstvo, K., 808 p.
37. Verkhovna Rada Ukrainy (1998), *Pro zakhody shchodo vprovadzhennia Kontseptsii administratyvnoi reformy v Ukraini*, Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22.07.1998 No. 810/98, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98?find=1&text=вид#w1_1
38. Rebkalov, V.A. and Tertychka, V.V. (2002), *Derzhavna polityka: analiz ta vprovadzhennia v Ukraini*, UADU, K., 80 p.
39. Riezniuk, V.V. (2020), «Mekhanizmy formuvannia ta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi yevropeiskoi intehratsii Ukrainy», Abstract of D.Sc. dissertation, 25.00.02, Natsionalnyi universytet tsyvilnoho zakhystu Ukrainy, Kharkiv, 40 p.
40. Romanov, V.Ye., Rudik, O.M. and Brus, T.M. (2003), *Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy yii vprovadzhennia*, DRIDU NADU, Dnipropetrovsk, 72 p.
41. Romanov, V., Rudik, O. and Brus, T. (2001), *Vstup do analizu derzhavnoi polityky*, Osnovy, K., 238 p.
42. Riabichko, O.V. (2011), «Derzhavna polityka rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti: mekhanizmy formuvannia», *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, No. 1 (39), pp. 72–76.

43. Savenko, H.V. (2017), «Okremi aspekty yevrointehratsiinoi polityky Ukrainy v suchasnykh umovakh», *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, No. 2, pp. 101–103.
44. Svirko, S.V. (2021), *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia biudzhethnoiu bezpekoiu*, TOV «Vydavnychiy dim “Buk-Druk”», Zhytomyr, 436 p.
45. Skrypniuk, O.V. (2004), «Suchasna derzhavna polityka Ukrainy: osnovni kontseptualni pidkhody do vyznachennia zmistu poniattia», *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, No. 4 (39), pp. 3–12.
46. Odintsova, H.S., Dziundziuk, V.B., Meltiukhova, N.M. et al. (2012), *Teoriia ta istoriia derzhavnoho upravlinnia*, navch. posib., in d.e.n., prof. Amosova, O.Yu. and k.e.n., dots. Meltiukhovoi, N.M. (ed.), vyd. 2-he, pererob. i dop., KharRI NADU «Mahistr», Kh., 252 p.
47. Tertychka, V.V. (2002), *Derzhavna polityka: analiz ta zdiisnennia v Ukraini*, Osnovy, K., 750 p.

Свірко Світлана Володимирівна – доктор економічних наук, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0001-9157-4672>.

Наукові інтереси:

- державне управління;
- державна політика;
- громадський контроль;
- бюджетна безпека;
- публічні фінанси;
- державний аудит;
- стратегічний аудит;
- державний фінансовий контроль;
- бюджетний облік;
- європейська та євроатлантична інтеграція;
- сталий розвиток.

Орел Олексій Віталійович – аспірант кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка».

Наукові інтереси:

- державне управління євроінтеграційним процесом в Україні;
- державна євроінтеграційна політика України.

Svirko S.V., Orel O.V.

Public administration of the European integration process and state European integration policy of Ukraine: conceptual discourse

The public administration of the European integration process in Ukraine today is the key to the further existence of Ukrainian statehood, because it is from the speed of achieving the final result of the specified direction of public administration – accession to the EU – against the background of military aggression against Ukraine depends on the future of our country. The publication is substantiated and proposed under the «state management of the European integration process in Ukraine» to understand the direction of domestic social management, which consists in the purposeful organizing influence of the relevant state authorities, local self-government and officials socio-cultural, social integration of Ukraine with the EU, which will contribute to the further development of the latter and ensuring statehood in it. Functional content of this direction of public administration (against the background of general: planning/forecasting, organization, motivation, control) is proposed to present in the form of such a set of special functions and tasks: integration (task is to ensure the approach and merger of the foundations of our country in the field of politics, law, economy, socio-cultural sphere; security (ensuring national security through a set of measures within the framework of European integration, including EU assistance); state (ensuring the existence of the Institute of State in Ukraine through the result of European integration – Ukraine’s entry into the EU). The development of theoretical positions of public administration of the European integration process in Ukraine is proposed by the state European integration policy of Ukraine developed and formed by state authorities, local self-government and apparatus of management of state-owned enterprises, institutions and organizations of Ukraine with the participation of public society. The EU in order to ensure statehood in our country and its further development. It is proposed within the framework of the state European integration policy to distinguish the following features and types of policy within the latter: by scale of coverage; by sphere of influence; by the coverage period. It is motivated, against the background of the traditional principles of state policy in general, the separation of the following specific principles of state European integration policy of Ukraine: politics, we propose as specific principles to choose the principles: security; priority; irreversibility.

Keywords: public administration of the European integration process; state Europe integration policy; functions; tasks; principles.

Стаття надійшла до редакції 04.08.2025.